

Barne -, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
NO-0030 Oslo

Kristiansand, 26.11.14

Høringssvar.

Forslag til forskrift om adopsjon av barn fra utlandet

Vi viser til mottatt høringsbrev datert 21.10.14, samt høringsnotatet «Forskrift om adopsjon av barn fra utlandet».

I følge høringsbrevet ber Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) spesielt om tilbakemelding på når i adopsjonsprosessen adopsjonsforberedende kurs bør være gjennomført, jf. § 2 «Forhåndssamtykke til adopsjon av barn fra utlandet» i forskriften. InorAdopt vil uttale seg om denne paragraf under punkt 1 under. I tillegg til dette ønsker InorAdopt å komme med kommentarer til følgende paragrafer i forskriften:

§ 3 Utredning av adopsjonssøkerne

Vedrørende saksbehandlingstid for utredning.
Dette omtales i punkt 2.

§ 4a) Personlige forutsetninger for å adoptere

Vedrørende søknad om adopsjon og behandling for barnløshet.
Dette omtales i punkt 3.

§ 5 Hvem kan søke om å adoptere

Vedrørende enslige søkere.
Dette omtales i punkt 4.

§ 6 Krav til søkere når eldre barn og søsken adopteres

Vedrørende aldersramme ved adopsjon.
Dette omtales i punkt 5.

§ 8 Opplysningsplikt om endringer og nye forhold

Vedrørende opplysningsplikt ved behandling for barnløshet.
Dette omtales i punkt 6.

1. § 2 Forhåndssamtykke til adopsjon av barn fra utlandet Vedrørende adopsjonsforberedende kurs og forhåndssamtykke.

InorAdopt vurderer det som svært positivt at det fremsettes krav om obligatorisk deltakelse på adopsjonsforberedende kurs for alle adoptivsøkere. InorAdopt anser kursene som en viktig del av søkerens forberedelse og bevisstgjøring vedrørende den kommende adopsjon, noe som igjen vil komme barnet til gode.

InorAdopt støtter forslaget om at kurset må være gjennomført *før* forhåndssamtykke utstedes. Søkerne vil da få god informasjon, samt et mest mulig realistisk bilde av adopsjon, før den endelige vurderingen fattes av Bufetat. InorAdopt vurderer det som nyttig at søkerens tanker og refleksjoner knyttet til kursets innhold, samt søkerens utbytte av kurset, inkluderes i sosialrapporten.

Flere av InorAdopt sine samarbeidsland krever at søkerens utbytte av adopsjonsforberedende kurs er inkludert i sosialrapporten.

Vedrørende tidspunkt for deltakelse vurderer InorAdopt det som mest hensiktsmessig at søkerne deltar på kurs etter å ha mottatt formidlingsbekreftelse fra en adopsjonsforening. Ethvert samarbeidsland stiller krav til søkerne. Dette gjelder blant annet alder, ekteskapets lengde, utdanning, helse, BMI og religionstilknytning. InorAdopt opplever at noen søkere som kontakter foreningen for adopsjonsformidling, dessverre ikke kan få gjennomført adopsjon via vår forening da de ikke oppfyller særskilte krav fremsatt av våre samarbeidsland. InorAdopt vurderer det som hensiktsmessig å få avklart hvorvidt det finnes aktuelle samarbeidsland på et så tidlig tidspunkt som mulig. Ved å kreve at søkerne har formidlingsbekreftelse før kursdeltakelse, sikrer man at søkere som gjennomfører kurset oppfyller kravene til et konkret samarbeidsland og er reelle adoptivkandidater. Søkerne vil da unngå den emosjonelle påkjenning det kan innebære å oppdage at det ikke finnes et aktuelt adopsjonsland for dem å adoptere fra, etter gjennomført kurs. Videre vil en sikre at det kun er reelle adoptivsøkere som opptar kursplasser.

I høringsnotatet er det foreslått at det ved adopsjon nummer to eller tre kan gjøres unntak fra krav om kurs, så fremt dette ikke kreves av landet søkerne skal adoptere fra. Barn som adopteres er ulike og vil ha ulike behov etter en adopsjon. Det at man har adoptert ett barn er etter InorAdopts oppfatning ikke synonymt med at det ikke er behov for kurs før neste adopsjon. InorAdopt har erfart at søkere som ikke hadde gjennomført kurs i forkant av første adopsjon, har uttalt at de hadde godt utbytte av kursdeltakelse før adopsjon nummer to.

Det er positivt at ventetiden for å delta på kurs per i dag maksimalt er seks måneder. InorAdopt vurderer det som viktig å sikre at ventetiden ikke økes, da dette vil forsinke en allerede lang adopsjonsprosess for søkerne.

InorAdopt vurderer det som positivt at det ikke innføres noen krav til egenandel for kursdeltakelse.

Ifølge høringsnotatet er det foreslått å videreføre dagens ordning med

forhåndsgodkjenning for tre år, for deretter mulighet for å søke om ett forlengelsesår. Dersom søkerne ikke har fått tildelt barn innenfor disse fire årene må de søke helt på nytt, med ny sosialrapport og vedlegg. Ventetiden på flere land har økt i de senere år, og flere søkere opplever å måtte søke om ny godkjenning etter fire år. For de aller fleste oppleves dette unødvendig, da deres situasjon har endret seg svært lite i løpet av disse fire årene. Det bør derfor vurderes om denne prosessen kan endres og forenkles for ressursbesparelse hos både Bufetat, adopsjonsforeningene og søkerne. Ett forslag er at søkerne får forlengelse for to år, etter de første tre årene. Dersom søkerne ikke har fått tildeling innenfor disse fem årene bør det være tilstrekkelig med en kortere rapport (sammenliknet med en helt ny sosialrapport), som kun belyser familiens situasjon og endringer siden forrige rapport.

2. § 3 Utredning av adopsjonssøkerne

Vedrørende saksbehandlingstid for utredning.

InorAdopt er positiv til at Bufetat overtar utredningsansvar av søkerne og har argumentert for dette i tidligere høringsvar. Vårt hovedanliggende har vært at søkere fra hele landet skal oppleve mer likhet når det gjelder ventetid og saksbehandlingstid for utredning, innhold og lengde på sosialrapport samt at de som utreder besitter nødvendig kompetanse. Dette var også argumenter som ble nevnt i forarbeidene til lovendringen, Prop 171 L, hvor det blant annet står følgende:

Adoptivsøkere vil videre kunne bli underlagt en mer lik behandling når det gjelder innholdet i utredningen og saksbehandlingstid dersom utredningsarbeidet legges til regionene i Bufetat. (pkt. 4.5).

InorAdopt kjenner ikke til detaljer i hvordan Bufetat skal organisere utredningen, men ser blant annet utfordringer relatert til geografiske avstander og varierende antall søkere i de ulike regionene. For å sikre likhet i saksbehandlingstiden vurderer InorAdopt det derfor som nødvendig å innføre en maksimum behandlingstid for utredningsprosessen i Bufetat. Dette vil også gjøre prosessen for søkerne mer forutsigbar, og de vi kunne planlegge deltakelse på adopsjonsforberedende kurs innenfor saksbehandlingstiden. Tidligere har Bufetat praktisert inntil tre måneders saksbehandling for vurdering av nye søkere, og en måned ved andregangssøknad. Når utredningsansvaret legges til samme instans som fatter vedtak, er det naturlig å tenke at denne prosessen vil ta kortere tid. Totalt for utredning og vedtaksbeslutning foreslås derfor en maksimum tidsramme på ni måneder etter at søknad er sendt til Bufetat. Søkerne vil da kunne være klare for å sende dokumenter til det aktuelle adopsjonsland senest ett år etter de startet opp med søknad i Norge.

I Prop 171 L står det følgende om den faglige kompetanse i Bufetat regionene: *Etter departementets mening vil det være enklere å opparbeide, utvikle og vedlikeholde kunnskap og kompetanse om internasjonal adopsjon i færre utredningsinstanser. Regionene i Bufetat vil også lettere kunne møte eventuelle endrede krav til utredningen fra opprinnelseslandene. Regionene vil også lettere være oppdatert om forhold i opprinnelseslandene som kan ha betydning for behandling av sakene. Dersom regionene i Bufetat overtar utredningsoppgaven, kan det satses på større utredningsenheter med faglig tyngde og spisskompetanse*

innenfor adopsjon. (pkt. 4.5).

InorAdopt vurderer det som positivt at Bufetat spesialiserte seg på utredningsoppgaven og forsøker å imøtekomme de ulike samarbeidslandenes krav til utredning og sosialrapport. For å sikre dette vurderes det som viktig at Bufetat er bredt faglig sammensatt. Flere land stiller for eksempel krav til psykologvurdering av søkerne, og det vurderes derfor som positivt om Bufetat kunne hatt psykologkompetanse tilgjengelig i utredningsprosessen. De aktuelle psykologene vil da utvikle særskilt kompetanse på dette området, noe som vil medføre bedre utredning og rapporter. Det vil også være ressursbesparende for søkerne å kunne bli vurdert av psykolog i Bufetat, sammenliknet med en privat, ekstern psykolog.

3. § 4a) Personlige forutsetninger for å adoptere Vedrørende søknad om adopsjon og behandling for barnløshet.

Ifølge høringsnotatet skal det i tilfeller hvor søkere behandles for barnløshet foretas en nærmere undersøkelse av deres motivasjon for å adoptere. InorAdopt tolker dette slik at det kan være mulig å søke om adopsjon parallelt med at man er under behandling for barnløshet.

InorAdopt har forståelse for at søkere kan ønske å starte en adopsjonsprosess på et tidlig stadium, og parallelt med behandling for barnløshet. Vi ser imidlertid en del utfordringer med dette. For det første vil det sannsynligvis være vanskelig for søkerne å motivere seg fullt og helt for adopsjon, samt sette seg godt nok inn i denne prosessen, så lenge de er under behandling. Videre bør eventuelle sorgreaksjoner over mislykket behandling være ferdig bearbeidet før en starter en adopsjonsprosess. InorAdopt har også erfaring med at det å måtte avbryte en adopsjonsprosess grunnet svangerskap kan være en emosjonell påkjenning for søkerne. I noen tilfeller har adopsjonssaken kommet langt og familien kan være nært forestående en tildeling når de blir gravid. Dette vil være en stor påkjenning for familien, og ikke minst en uheldig utsettelse av adopsjonsprosessen for det aktuelle barn.

På bakgrunn av dette anbefaler InorAdopt at søkerne kan motta informasjon om adopsjon samtidig med at de søker behandling for sin barnløshet, men at utredning ikke kan starte opp før denne behandlingen er avsluttet.

4. § 5 Hvem kan søke om å adoptere Vedrørende enslige søkere.

Tidligere har det vært ført en restriktiv praksis på at enslige skal få kunne adoptere, og det har vært vektlagt at søkerne har spesiell kunnskap og erfaring med barn, jf. rundskriv Q-0972. Som det kommer fram i punkt 4 under, vurderer InorAdopt at det ikke nødvendigvis er teoretisk kunnskap og erfaring som tilsier utfallet av adopsjonen, men søkerens personlighet og egenskaper. InorAdopt vurderer det derfor som positivt at det avgjørende nå synes å være et godt tilgjengelig familienettverk.

5. § 6 Krav til søkere når eldre barn og søsken adopteres Vedrørende aldersramme ved adopsjon.

Ifølge høringsnotatet §6 går det fram at det generelt innebærer en mer krevende omsorgsoppgave å adoptere et eldre barn og søsken, enn et mindre barn. Adoptivsøkerne må derfor være særlig egnet, ha motivasjon til å ta på seg en slik oppgave, og ha innsikt og forståelse for oppgavens omfang. Det foreslås å vektlegge kunnskap og erfaring med barn, tilegnet via utdanning, arbeid eller egne barn. Videre skal det vektlegges eventuelle erfaring med andre kulturer og språkkunnskaper.

Basert på vår erfaring, er InorAdopt av den oppfatning at det er søkerens personlighet, deres egenskaper og ferdigheter som er det sentrale for hvordan man håndterer en adopsjon, og ikke nødvendigvis formell utdanning og kompetanse. Etter InorAdopts oppfatning bør det derfor være personlig egnethet som er det sentrale i utredningen. I høringsnotatet punkt 4 a, er det listet opp egenskaper søkerne bør inneha for å gjøre dem egnet som omsorgspersoner. Det nevnes evne til refleksjon, kontakt- og innlevelsessevne, toleranse, fleksibilitet, tålmodighet, overskudd og følelsesmessig modenhet. InorAdopt mener det er slike egenskaper som bør være det sentrale i vurderingen, og at det bør utvikles redskaper for å belyse disse egenskapene i utredningsprosessen av søkerne.

I høringsnotatet går det fram at det generelt er en mer krevende omsorgsoppgave å adoptere et barn over tre år, enn ett under tre år. InorAdopt har mange erfaringer på at dette ikke alltid er tilfelle, blant annet en søker som nylig adopterte barn nummer to. Ifølge henne var det mye tyngre å adoptere første barnet som var ett år gammelt, sammenliknet med barn nummer to som var seks år. Bakgrunnen var at det første barnet var sterkt traumatisert. Dersom alle barn ble eksponert for de samme risikofaktorer, vil tidlig intervensjon, og adopsjon, medført at det generelt er mer krevende å adoptere eldre barn. Ethvert barn som adopteres er imidlertid unikt, har en unik historie, og har vært utsatt for ulike risikofaktorer. Til tross for lav alder kan derfor små barn ha vært eksponert for mange risikofaktorer og dermed være mer utsatt for utfordringer etter adopsjon, sammenliknet med et eldre barn som har blitt eksponert for færre risikofaktorer. I tillegg til risikofaktorer vil barnets personlighet være av betydning for hvordan barnet takler risikofaktorer og utfordringer. Et robust barn vil kunne tåle mer, enn et mer sårbart og sensitivt barn. På bakgrunn av dette vurderer InorAdopt det som lite aktuelt å kreve at søkere som skal adoptere et barn over tre år må ha andre egenskaper enn de som ønsker å adoptere et barn under tre år. Alle adoptivsøkere bør være godt egnet og forberedt på å adoptere barn som vil trenge særskilt oppfølging og omsorg, uavhengig alder på barnet.

I Adopsjonslovutvalgets forslag til ny adopsjonslov skriver de følgende om dette tema:

«Adopsjonslovutvalget foreslår at godkjenningsrammen for forhåndssamtykke settes til barn fra 0 opp til 5 år (inkludert ett søskenpar 0-5 år). (...) Etter dagens ordning er det kun søkere som ønsker det, og som er «særlig egnet», som får forhåndssamtykke til adopsjon av barn mellom 3 og 5 år og søskenpar som er under 5 år. En mulig innvending kan være at en høyere alminnelig aldersramme blir oppfattet som et signal om å heve terskelen for forhåndssamtykke.»

Adopsjonslovutvalget mener imidlertid at de egenskapene som adopsjonssøkerne må ha for å adoptere et eldre barn mellom 0 og 3 år, ikke i vesentlig grad bør skille seg fra egenskapene som er nødvendige for adoptivforeldre som adopterer et barn mellom 3 og 5 år.» (Ny adopsjonslov, NOU 2014:9, kapittel 18.5.3).

InorAdopt støtter dette lovforslaget. Det å utrede alle søkere for barn mellom 0-5 år samsvarer også bedre med dagens adopsjonssituasjon, hvor andelen barn over tre år har vært økende de siste årene. I 2006 var andelen barn som ble adoptert over 3 år på 11%, mens den i 2013 var på 51%. InorAdopt erfarer at stadig flere søkere ønsker og er motivert for å adoptere eldre barn. Da dette også samsvarer med den endrede adopsjonssituasjonen og behovene, vurderes som riktig å forsøke å imøtekomme disse ønskene i den grad det er til barnas beste. Etter InorAdopts vurdering er det viktig at Bufetat fokuserer på søkerens egenskaper og motivasjon og utvikler redskaper for å kunne utrede dette, og ikke kun baserer seg på søkerens erfaring og formelle kompetanse.

6. § 8 Opplysningsplikt om endringer og nye forhold Vedrørende opplysningsplikt ved behandling for barnløshet.

Ifølge høringsnotatet § 4a, går det fram at dersom søkerne behandles for barnløshet skal deres motivasjon undersøkes nærmere. InorAdopt tolker høringsnotatet dithen at det dermed er en mulighet for å bli godkjent for adopsjon selv om man er under behandling for barnløshet, jf. punkt 2.

I § 8 går det fram at søkerne skal informere Bufetat ved endringer i livssituasjonen, blant annet ved behandling for barnløshet. InorAdopt oppfatter disse to punktene som noe motstridende og hadde sett det som formålstjenlig at dette temaet blir ytterligere belyst. Dette for å gi søkerne entydig informasjon om i hvilken grad behandling for barnløshet er mulig å tenke parallelt med adopsjonssøknad, og i hvilke tilfeller de er pliktig til å rapportere om eventuelle behandling.

InorAdopt takker for denne anledningen til å fremme våre synspunkter og vi ser fram til den videre oppfølging.

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.

Med vennlig hilsen

Anita Frydenlund Austdal
Daglig leder

Helge Noraas
Styreleder